

Ungdomsmedvirkning

- En kort innføring. Laget av ungdomsmedvirkningsgruppen i 2018.

Hva er ungdomsmedvirkning?

Ungdomsmedvirkning handler om ungdoms rett til å bli hørt, og ungdoms rett til å aktivt være med på å påvirke og ha medbestemmelse i saker som direkte påvirker dem eller som ungdom bryr seg om. Ungdom har demokratiske rettigheter, altså retten til å involvere seg, i følge Barnekonvensjonen. Det er jo et grunnleggende demokratisk prinsipp at de som påvirkes av en avgjørelse skal inkluderes i den, er det ikke?

Hvis Erna Solberg ønsket å evaluere kvaliteten i utdanningen i skolen i dag, hadde det vel bare vært rett og rimelig at elevene også fikk mulighet til å si hvordan de opplevde utdanningen, det er jo tross alt de som går på skolen?

I dette eksemplet vil det være en rekke ting som er viktig å huske på for å oppnå god ungdomsmedvirkning. Først og fremst skal ungdommene selv få bestemme hvem som skal representere dem. Ungdommene som evaluerer kvaliteten skal hele tiden få tilstrekkelig informasjon. Det vil si at de skal få kunnskap om hva de kan gi innspill på, hvilke frister de må forholde seg til og liknende. Ungdommen må få tilstrekkelig informasjon, dette er helt grunnleggende for reel ungdomsmedvirkning. Ungdom skal ikke være en "trofe" for Erna for å skryte av at det har vært ungdom representert, de skal være med aktivt i hele prosessen og deres meninger skal være like viktig som de voksne sine.

Men hvem tilhører egentlig gruppen "ungdom"?

Det finnes ingen juridisk definisjon på hva ungdom er. FN definerer ungdom som de mellom 15 - 24 år, andre viser til ungdom som en livsfase og noen som de som ikke er gift eller har barn. Per dags dato refererer Operasjon Dagsverk til ungdom som alle mellom 13 - 19 år, men vi er likevel ikke "låst" til dette.

Hvorfor ungdomsmedvirkning?

Landsrådet for Norges ungdomsorganisasjoner (LNU) sier "Man må anerkjenne ungdomstiden som en individuell forbigående fase, men samtidig forstå at ungdom er en betydelig og bestående gruppe der demografien argumenterer for å jobbe spesifikt med ungdom." Med det menes det at ungdom ikke er en varig fase, men at på grunn av at det er så mange ungdom i verden er det feil å ignorere denne gruppen.

Ungdomsmedvirkning er ikke bare riktig og veldig viktig. I følge Barnekonvensjonen har ungdom rett til å si noe i saker som angår dem. Halvparten av verdens befolkning er under 30 år, og 28 % mellom 10 og 24 år. Veksten i antall unge vil fortsette. Å styrke ungdomsmedvirkningen, vil styrke ungdoms rolle i samfunnet. Ved å gjøre det får vi et bedre samfunn, fordi ungdom tar del, gjør sin stemme hørt, blir inkludert og involvert.

Ved å inkludere ungdom åpnes det for nye perspektiver og ideer. Ungdom tenker annerledes og tenker mer åpent enn voksne. Ungdom og voksne i team er derfor en perfekt kombinasjon. Da må de voksne være villige til å gi fra seg makt, og være åpne for nye innspill.

I bistand er ungdomsmedvirkning like viktig. Ved å satse på utdanning og helse for ungdom kan vi bidra til at hele befolkningen kommer ut av fattigdom. Ungdom må ikke forbli en ubrukt ressurs, men sikres en god overgang fra barn til voksen. Da vokser deres muligheter for fremtiden. Ungdom skal gjøres i stand til å møte fremtiden, ta stilling til samfunnet rundt seg og dets utvikling, samt være en positiv bidragsyter. Ungdom som deltar lærer om demokrati og utvikling og vil kunne spille en viktig rolle i samfunnsutviklingen senere i livet.

Sammenlignet med kvinner og barn blir ofte ungdom lavere prioritert i bistandsverden. Ungdom overses ofte, selv om vi vet at ungdom er en viktig ressurs og at resultatene av innsatsene ofte blir bedre og mer bærekraftig ved å inkludere de. Ungdom må ses på som en del av løsningen, ikke problemet.

Ungdom har meninger, ønsker og tanker om samfunnet rundt seg og egne liv. Ungdom vil og kan skape endring, de må bare få muligheten til det. Ungdom er ikke passive mottakere, men endringsaktørene i sine samfunn og sine liv.

Hvordan sikre ungdomsmedvirkning?

Ungdomsmedvirkning kan være så mangt - det betyr at det finnes mange grader. Når ungdom leder en organisasjon, eller planleggingen og gjennomføringen av en aktivitet, snakker vi om ungdomsledelse. OD i Norge er et godt eksempel på det. I en annen organisasjon kan det være slik at ungdom deltar i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak. Her er det som oftest voksne som leder organisasjonen og er endelig ansvarlig for at planene blir satt ut i livet. OD støtter samarbeidsorganisasjoner

som jobber på denne måten i andre land. OD utfordrer samarbeidsorganisasjoner til å være nytenkende når det gjelder ungdomsmedvirkning slik at ungdom kan påvirke sin egen situasjon i enda større grad.

For å få til ungdomsmedvirkning er det avgjørende med gjensidig tillit og respekt mellom ungdom og voksne som samarbeider. I mange tilfeller betyr det at voksne må gi fra seg makt og innflytelse, men det er viktig at ungdom aldri utsettes for fare. Ungdom må få nødvendig opplæring i det de skal være ansvarlige for. Voksne kan gi tips og råd, men må ikke overøse ungdom med det. Det må gis rom for å prøve og feile. Verken ungdom eller voksne bør regne med at ungdom fortsetter å være på samme sted og jobbe med de samme tingene over lang tid. Det må derfor settes av mer ressurser til overlapping og opplæring i organisasjoner med ungdom som ledere og aktive deltakere.

Her er eksempler på ungdomsmedvirkning i OD fra Norge:

OD er ungdomsledet og har en ung person som leder organisasjonen. Styret i OD er bare sammensatt av mennesker under 25 år. Det betyr at ungdom legger premissene for hva OD

skal være og hva vi skal jobbe med. ODs statutter besluttes, og valg av prosjekt gjøres, på Elevtinget. Ungdom som er med på dette har god grunn til å være stolte. Det å mestre og skape er engasjerende og gjør at man utvikler eierskap til det man er del av.

Tillitsvalgt ungdom (HK med OD-leder) og den nyvalgte samarbeidsorganisasjonen lager engasjerende kampanjer som skal "treffe" ungdom på skoler i Norge. Her

samarbeider ungdom og voksne. Siden kampanjen skal "treffe" ungdom er det avgjørende at den er laget av ungdom. Ungdom har andre tanker og tar andre hensyn enn voksne. Ungdom ser oftest færre begrensninger.

Organiseringen av arbeidet med kampanjen på skolene gjøres av unge tillitsvalgte på skolene og i distriktene. Ungdom engasjerer andre ungdommer og samarbeider med skoleledelse og lærere. Ungdom organiserer Internasjonal Uke med visualiseringsleker og foredrag. Ungdom har et fortrinn framfor voksne når det gjelder å engasjere jevnaldrende. Dessuten lærer de mye om organisering og samarbeid, samtidig som de har det morsomt. Det bidrar til personlig utvikling.

ODs bistandsfaglige råd ledes av en tidligere OD-leder og består av 5 til 8 voksne ressurspersoner med bistandserfaring og OD-ledere for de siste fem aksjonene. Her har unge og voksne en gylden mulighet til å utvikle seg. Skjæringspunktet mellom unge og voksne beriker diskusjonene. Unge tenker ofte annerledes og kan bidra til at begrensninger blir tonet ned. Rådet prioriterer arbeid med ungdomsmedvirkning og legger stor vekt på det i dialog og utveksling av erfaringer med samarbeidspartnere.

Her er eksempler på ungdomsmedvirkning fra OD støttede bistandsprosjekter:

OD vurderer graden av ungdomsmedvirkning i søknadene, og er spesielt opptatt av at søkerne ønsker å styrke seg på dette feltet. OD vet at mulighetene for ungdomsmedvirkning variere fra program til program, men ønsker å bidra til nytenkning og kreativitet.

Ideelt sett ønsker OD at:

Ungdom deltar i utviklingen av programmet fra starten av. Ungdom vurderer situasjonen de er i fra ungdommenes eget perspektiv. De vet hva ungdom sliter med og hva som må endres. Dette skal være utgangspunktet for å planlegge et program som når ungdom. Det er avgjørende at ungdom fra målgruppen er representert. Ideelt sett bør de som deltar velges av de ungdommene de skal representere. Dialogen kan skje gjennom workshops, samtalegrupper og intervjuer.

Ungdom er involvert i planleggingen og gjennomføringen av tiltakene. For å sikre at tiltakene gagnar ungdom og er godt tilpasset reelle behov, må ungdom være involvert. OD har stor tro på at ungdom kan motivere og engasjere andre ungdommer. Ungdom er viktige endringsaktører og spesialister på egen situasjon. Det skaper troverdighet og kan endre holdninger hos voksne og andre ungdommer. Der det lar seg gjøre bør ungdom lede organisasjoner eller aktiviteter.

Ungdom deltar i evalueringer underveis og i slutfasen. Dette fordi ungdom bør kunne påvirke utviklingen av programmet underveis, slik at ting kan bli justert, hvis nødvendig. Ungdom kan med fordel delta i planleggingen og gjennomføringen av evalueringer. Det er ikke nok å tenke på ungdom som intervjuobjekter i en evaluering. Ungdom kan ha egne workshoper og samtalegrupper og delta på møter med voksne. Ungdom som deltar og bidrar må respekteres på linje med voksne. De må forberedes slik at deltakelsen er reell og meningsfull. De har krav på å få tilbakemeldinger og bli orientert om det som skjer.

Her er to eksempel på hvordan ungdom påvirker sin egen situasjon.

OD2012

I Nepal er det mange skikker og holdninger som er negative, først og fremst for jenter. Det gjelder barneekteskap, medgift, isolasjon mens man har menstruasjon. Ungdommer fra fattige og kasteløse familier har tradisjonelt sett få muligheter til å påvirke sin egen situasjon.

Gjennom Samvad, som er et ettårig utdanningsløp, gis ungdom (som går på skole, aldri har gått på skole eller droppet ut av skolen) tilpasset utdanning. Ungdommene lærer om problemstillinger knyttet til helse, seksualitet, hygiene og samfunnsutvikling. Lærere er unge mennesker og fungerer mer som tilretteleggere enn som tradisjonelle lærere. Det unike med Samvad er at ungdommene lærer hvordan de i praksis kan organisere seg og fremme nødvendige

endringer der de bor. Ungdom kan for eksempel få støtte til å møte landsbyens ledere for å diskutere hvordan man skal sikre at alle ungdommer får utdanning og at det skal bli slutt på barneekteskap. Samvad-ungdommene arrangerer også folkemøter og demonstrasjoner for å få sine saker hørt. Temaene kan være hygiene, migrasjon og barneekteskap. Samvad ungdommene har mobilisert hele landsbyer og satt sitt preg på mange lokalsamfunn. Flere landsbyer er erklært barneekteskapsfrie.

OD2016

I Colombia finnes det en elevorganisasjon som heter ANDES. Organisasjonen er alltid ledet av en ung person. Det velges ny leder annen hvert år. Noen har kanskje møtt Daisy som bidro på ODs høstseminar i 2016.

ANDES er en imponerende ungdomsorganisasjon med evne til å mobilisere ungdom og andre. Den er viktig i kampen for fred og rettferdighet, spesielt for ungdom og elever. Organisasjonen dekker hele Colombia og sentralstyret i ANDES følger opp gjennom å holde nasjonale møter og ledertreninger og ved å besøke regionene. ANDES har de siste årene jobbet mye for å opplyse om retten til å nekte militæret og å hindre tvangsrekruttering. Arbeidet framover vil også fremme kjønnsperspektivet og LHBT-rettigheter innad og utenfor organisasjonen,

og påvirke utdanningspolitikken gjennom å utarbeide og presentere et forslag til «utdanning for fred». ANDES vil fortsette sitt arbeid med å dokumentere menneskerettighetsbrudd.

Ønsker du å lese mer? Finn fram følgende dokumenter:

- Operation Day's Work - Guidelines on youth participation, May 2012
- ODs huskeliste for arbeid med ungdomsmedvirkning
- Hart's ladder også kalt Robert Harts deltakelsesstige som består av 8 steg hvorav tre ikke er medvirkning.
- LNU sin rapport om 1,8 millioner grunner. Ungdom, Utvikling og bærekraft <https://www.lnu.no/wp-content/uploads/2015/11/lnu-rapport-12-trykkfil-2-2.pdf>
- "Let me raise my voice – being a young human right defender in Norway", 2018, Press og Redd Barna. Her er link til rapporten på norsk <https://press.no/wp-content/uploads/2018/11/La-meg-heve-stemmen-min-opplag-2.pdf>

